

door AAD SPANJ AARD

Aad Spanjaard (Den Haag, 1947) is bewoner van de Bomenbuurt. Hij organiseert wandelingen waarin aandacht wordt besteed aan de geschiedenis en de architectuur van de Bomen- en de Bloemenbuurt. Deze wandelingen vinden gewoonlijk plaats in de maanden mei/juni en september/oktober. De wandelingen worden aangekondigd in de huis-aan-huis-kranten en bij boekhandel Bruna in de Fahrenheitstraat. De ervaring leert dat vooraf reserveren gewenst is.

Boerderijen, Kroondomeinen en Kunstzandsteen

De Boomgaard wijdt een korte serie aan het ontstaan van de buurt. In de voorgaande artikelen ging het over het oorspronkelijke landschap, over de bouw van de buurt, het Verversingskanaal, gemaal en de architectuur. In dit vijfde en laatste artikel besteden we aandacht aan twee van de vroegere boerderijen, die op de landgoederen stonden, waarop onder andere de Bomenbuurt is gebouwd.

Toen de Segbroekpolder in 1811 betrokken werd bij Loosduinen stonden er in de polder tussen Kijkduin en het huidige Verversingskanaal een tiental eeuwenoude boerderijen, sommige al uit de zeventiende eeuw. Twee van deze boerenhoeven stonden op het grondgebied waar nu de Bomenbuurt is: de boerderijen Hanenburg en Kranenburg. Boerderij Hanenburg lag ongeveer op de plek waar nu het Ro de Kruis Ziekenhuis staat en boerderij Kranenburg lag naast het Verversingskanaal, vlakbij de plek waar de Hanenburgvaart (gedempt in de jaren '50) via het gemaal in het Verversingskanaal stroomde.

Boerderij Hanenburg

Het landgoed Hanenburg kwam in het begin van de 19e eeuw, samen met o.a. Kranenburg en het iets noordelijker gelegen Houtrust, in het bezit van de Prins van Oranje, de latere koning Willem II. Beide boerderijen behoorden dan ook tot de Koninklijke Domeinen. Op Hanenburg was de fokkerij van de volbloed renpaarden van de prins, waarmee races werden gehouden op de renbaan nabij de hoeve Houtrust. Om de waterhuishouding in de Segbroekpolder, en tevens de verversing van het water in de Hofvijver en de watertjes rond het Willemspark via de Haagse Beek, te reguleren, liet koning Willem II aan het einde van de Valkenbosvaart, een stoomgemaal bouwen. Na zijn dood (1849) kwamen de landerijen uiteindelijk door aankoop in handen van de gemeente. De prachtig gelegen boerderijen waren een uitverkoren plek voor enkele befaamde schilders van de Haagse School: Mesdag en de

••• Boerderij Hanenburg

gebroeders Maris kon men dikwijls op en rond Hanenburg vinden, terwijl Anton Mauve zijn inspiratie rond boerderij Kranenburg vond. Boerderij Hanenburg werd in 1943 gesloopt in opdracht van de Duitse bezetter voor de aanleg van de beruchte tankgracht, waarvoor onder andere een deel van de Bomenbuurt moest worden afgebroken.

Boerderij Kranenburg

Boerderij Kranenburg, aan het einde van de Beeklaan, zou al hebben bestaan sinds 1330, toen Willem, Heer van Kranenburg, er het huis bouwde. Dit oude gebouw werd afgebroken in 1603, waarna een nieuwe boerderij werd gebouwd, die ook wel Sint Maartenswoning werd genoemd. Het terrein van Kranenburg werd tussen 1886 en 1888 doorsneden door de aanleg van het Verversingskanaal. In 1907 werd de gemeente eigenaar van het landgoed Kranenburg met de boerderij, waar toen boer Boonstoppel en zijn gezin woonde en werkte. De boerderij werd afgebroken in de jaren twintig van de vorige eeuw. Later, in 1936, werd op ongeveer de plek waar de boerderij heeft gestaan, het kerkje van de Vrijzinnig Hervormde Gemeente aan het begin van de Houtrustweg gebouwd.

••• Boerderij Kranenburg

Kunstzandsteenfabriek Kranenburg

Eén van de inkomsten die koning Willem II uit zijn landerijen haalde was de zandafgraving. Onder leiding van de directeur van de Domeinen, Ary van der Spuy, werd begonnen met de afgraving van het duingebied ten noorden van de Laan van Meerdervoort. Voor de afvoer van het duinzand liet Van der Spuy in 1842 de Valkenbosvaart graven, die aansluiting gaf op de Loosduinse Vaart. In 1899 werd aan het einde van de Beeklaan de kunstzandsteenfabriek 'Kranenburg' gebouwd. In de fabriek van directeur N.J. Boon werd kunststeen gemaakt uit het duinzand van de afgraving. In de Art Nouveau panden op de hoek van de Laan van Meerdervoort en de Archimedesstraat werd kalkzandsteen gebruikt van 'Kranenburg'. De fabriek hield in 1906 op te bestaan. ■